Іван Немченко

З КОГОРТИ СОНЦЕПОКЛОННИКІВ

(До 90-річчя Івана Златокудра)

Вірш прокажу сонцю...

Іван Златокудр

Поет Іван Златокудр (Ян Володимирович Врецьона), широко знаний у світі через свої публікації на теренах Австралії, Ізраїлю, Канади, Німеччини, Польщі, Румунії, Сербії, Словаччини, України, належить до старшого покоління сучасних материкових і діаспорних літераторів. Він пише українською і польською мовами, перебуваючи на порубіжжі доль двох народів, двох культур. Іван Златокудр є автором численних публікацій у журналах, збірниках, антологіях, газетах різних країн («Березіль», «W blasku słowa», «Винниківський вісник», «Вісник Таврійської фундації», «Всесвіт», «Гомін», «Дукля», «Moje cztery światy», «Наше слово», «Український альманах», «Український календар», «Український літературний провулок» тощо), а ще кільканадцяти власних поетичних збірок: «Народній Польщі» (1975), «Пейзажі» (1981), «Czarnobylskiej Madonnie» (1995), «Barwy chwil» (1999), «Веселки печалі» (2000), «Za oknem lat» (2007), «Кольорами нетривожними» (2009), «В раю твого садах» (2012), «Авторський вечір» (2014), «Вітраж» (2016), «Modlitwa do słońca» (2017), «Дум сувій» (2019). Оригінальний доробок митця доповнюється цілими ґронами чудових художніх перекладів (Ернест Бриль, Владислав Бронєвський, Константа Ільдефонс Галчинський, Станіслав Грохов'як, Станіслав Ришард Добровольський, Ярослав Івашкевич, Казимира Іллакович, Анна Каменська, Ян Каспрович, Уршуля Козьол, Марія Конопніцька, Ян Лєхонь, Чеслав Мілош, Ципріян Каміль Норвід, Леопольд Стафф, Юліан Тувім, Єжи Фіцовський, Віслава Шимборська, Мечислав Яструн та ін.). Про здобутки письменника пишуть А. Байцар, С. Заброварний, Т. Карабович, А. Койс, Л. Клімовський, М. Корсюк, І. Красовський, Лариса Кубська, В. Назарук, Ф. Неуважний, Мирослава Олійник, Л. Пушак, В. Яручик та інші літературознавці, критики, краєзнавці тощо.

Поезія Івана Златокудра сприймається як суцільний гімн на честь сонця, життя, краси. Солярний образ та його варіації є наскрізними в ліричних збірках співця і захоплюють своєю різноманітністю та несподіваністю. Відтак Іван Златокудр став продовжувачем лінії сонцепоклонництва, чітко означеної в творчості вітчизняних митців як давніших часів (Л. Баранович, І. Величковський, К. Туровський, Г. Сковорода, С. Яворський), майстрів слова XIX – початку XX ст. (Христя Алчевська, М. Вороний, Дніпрова Чайка, П. Карманський, М. Коцюбинський, Олександр Олесь, Леся Українка, І. Франко, М. Чернявський, Г. Чупринка тощо), так і в доробку авторів наступних генерацій (Б.-І. Антонич, П. Тичина, У. Самчук, В. Свідзинський, Яр Славутич, П. Филипович та ін.) та наших сучасників (В. Герасим'юк, І. Драч, Ліна Костенко, В. Піддубняк, Л. Талалай).

Критик Л. Пушак, рецензуючи книжку Івана Златокудра «Веселки печалі», відзначив, що «у світогляді ліричного героя поетичної збірки тісно переплелися християнське та поганське вірування», а відтак процитував промовисту декларацію з вірша «Ніч» («вірю сонцю») та відповідні самохарактеристики («сонцю запроданий птах», «запроданий дажбогові сонцелюб»), а також підкреслив частоту звернення автора до образу сонця («скалки сонця», «цвіт сонця», «співає возом сонце», «вечір сонцем порошить», «жовті перстені вигаслих сонць» тощо) [21, с.112] та виявив солярні сліди в його неологізмах («сонцечола сосна», «мить сонцеспалаху», «пелюстка сонцеквіту») й епітетах («сонцева призма», «сонцевий витязь», «сонцевий жар», «сонцева зірниця»)[21, с.114-115].

Метою нашої статті є простеження Златокудрових інтерпретацій образу сонця в наступних після «Веселок печалі» книжках, а також у добірках поетових віршів на сторінках річника «Український літературний провулок».

Ось характерна для Івана Златокудра лірична констатація його осонценості як митця: «поет / вірші кладу на столі білому / данину належну дажбогові» [12, с.10]. Адже вся природа, як і людина, особливо ж наділена Божою іскрою, складає дяку життєдайному світилу: «шум дібров / говір листя / молитва до сонця відвічна / поетом підхоплена пісня» [12, с.89]. А джерело розмаїття авторських витворів – ліричних візерунків і мазків – цілком природне й неперебутнє: «йду в сонце замашистим кроком» [9, с.30]; «беру кольори в сонця – / нетлінного» [12, с.67]. Небесне світило рідне й близьке митцеві. Невипадково в поетичних текстах Івана Златокудра спостерігаємо сусідство по лінії батько і сонце – це сутності, які надихають

на творчість: «на столі тесаному батьковим стругом / ліхтар сонцевий над книгою розкритою // метафори із вирію вертають ключами / курличуть» [12, с.7]. Апелюючи до сонця, ліричний герой згадує про неньку: «зійди жарквітом соняшника маминого / в вікні мого дитинного/ журнокраю» [1, с.70].

Як поетова обітниця звучать рядки сакральних одкровень, побудованих на протиставленні сил сонця і супротивників світла: «злобу кує каїн // недруг / мій / соняха / і / сонця» [3, с.79]; «вірю в святість лісу // із світовида світлим лицем / витесаним із в деревину вписаного / сонця // у звитках живицевих стружок / шукаю слів праслов'янського бога / вірю в святість борів // ворогами світла на топір приречених / з кори живцем обдираних» [12, с.90]. «Пласт сонця березневого» відбивається в ліричній Шевченкіані Івана Златокудра – циклі «Слово про Кобзаря»: «Вороги Дніпра ревучого, / хрущів, що над вишнями гудуть, / й солов'я вітаючого сонце, / зневажали Твою мову, / убивали кобзарів й співців за пісню і слово» [17, с.11]. Солярна присутність простежується і в ліризованих нотатках та спогадах митця, викликаних драматизмом давноминулих подій, що озиваються на хвилях пам'яті: «Війна... Календар без дат... іменин... і квітів... Небо, як очі холодні з-за ґрат... І до сонця лист ненаписаний літом... Пелюстка сонця в недосказаній казці дитинства краплиною крові зав'яла... весною...» [5, с.40]. Подібний характер мають і розміркування поета над сутністю художніх виявів, над взаємозалежністю усього в околі: «Метафора – мальований словом образ – шукає подібностей у розмаїтті природного довкілля; природа була ж першоджерелом натхнення для усіх видів мистецтв, які корінням своїм сягають пантеїстичного сприймання світу... із сонцеликим Дажбогом... – із водами святих джерел... – із культом дерева!..» [5, с.41-42].

Дажбог, Світовид, Лада, Купала органічно присутні в поетичних вимірах, запропонованих Іваном Златокудром. Адже це божества Сонця. Найчастіше митець звертається до першого з них: «моя поезія – / моя країна рідна, / моя любов, моя печаль / і дажбогові несена молитва» [8, с.2]; «несу молитву / світлоликому дажбогові / в смарагдовій короні лісового дерева» [8, с.7]; «дажбог сонцеликий / велів цвісти тернам і рожам» [8, с.28]. Ліричний герой поезій співця бачить себе язичником на тлі первозданної природи: «де сосни підпирають небозвід весняний / приклякну / – поганин – / біля колон цих // вірш прокажу сонцю» [12, с.56]; «пантеїзму невільник дозгинний / живопись словом мальовану / на вівтар життєдайного світла / несу із поклоном / сонцю!» [18, с.67-68]. А водночас перед нами співець

християнського гарту: «Вишиває сонце на сорочці неба Божа Мати у вчасноранковій замрії – Зоряна Марія!..» [5, с.41].

Одна з численних молитв співця, поданих у різних збірках, репрезентована в книжці «Авторський вечір». Вона може сприйматися водночас і як письменницький маніфест: «дажбоже сонцеликий // що чоло планети вінчаєш відвічно блакиттю // що провесняну галузку в лелече крило розгортаєш / весновим світлом // освіти перо поетове до високого лету ліричного» [1, с.76]. Митець декларує своє сонцепоклонництво як жагу до найповнішого творчого самовираження, служіння ідеалам світла та добра.

Сонце супроводжує й благословляє митця на його життєвих і творчих гонах. Це імпульс до пошукань на літературній ниві: «доки сонце сяє в криці плуга / доки в грудях серце бити не втомилось // навстріч вітрам долі дужий / з ралом в осінь йду» [12, с.100]. Водночас сонце — це гарант особистісного щастя та порозуміння: «засвіти Ладо свічу / на душі повечоріло» [7, с.26].

Солярна символіка проглядається в назвах книжок митця («Веселки печалі», «Modlitwa do słońca») й ліричних добірок у періодиці («Пласт сонця березневого», «Сниться яблуко в долоні»), розділів його збірок («Пером жар-птаха», «До останньої краплі сонця») і окремих текстів («Молюся до сонця», «Усмішка сонця», «З'їхав сонця віз», «Сонцю», «Розплетене сонце», «Золоте око сонця», «Будь мені сонцем», «Доки відблиск сонця в криці плуга», «Сонцезахід», «Słońce w oczach...», «Słońce deszcz i sosny bose...» та ін.). Красномовним є співцевий «Автопортрет» («Борозна над брови сивизною...»): «на вустах сонячний метелик / – поцілунок з весни – / – за відгомоном літа / з грозою» [1, с.9].

Семантичне поле сонця в поезіях Івана Златокудра досить осяжне й репрезентоване цілими разками іменників – проміння, сяйво, світло, спалах, зблиск, іскра, свічка, вогонь, полум'я, ватра, жар (жарина), рум’янець, кармазин, багровість, світанок (світання), зоря, веселка (райдуга), сонячник (сонях, соняшник), жар-птах, жар-квітка (жар-квіт), самоквіт (самоцвіт), бурштин, золото, золотавість, золотоплетиво, червінь; прикметників – променистий, гарячий, світлий, білий, жовтий, жовтогарячий, золотий, золотавий, червоний, пурпуровий, веселковий, соняховий; дієслів – золотиться, горить, світиться, гасне, розвогни, спопелить, спалахнули, опромінюють. Наприклад: «гостролезий млин мороку тне *промінь* / *освітивший* короткого літа / блакить» [1, с.79]; ти *світанкова зоре* / що з глеком літа вийдеш скоро на поріг / *білою* вишнею мені снишся» [7, с.24]; «від веселих *жарин* джмелевих / *спалахнули сонцем* / *соняхові* / села» [11,

с.74]; «вітрила білих хмар на щоглах тополевих | *полум'я спопелить* вечорове» [19, с.47].

Ліричний герой віршів співця знаходить одраду там, «де сонце ходить плугом / де виснуть веселкові дуги / де золотом повниться колос» [5, с.37]. Його самохарактеристики («я / соняшник / по вії у золоті осені»; «осінь – / а на душі так барвисторайдужно») сповнені світла. Найперша асоціація з сонячним промінням для поета – це злива радощів і піднесених настроїв, щастя: «снилось сонце / радість / ранній час замрій» [5, с.33]; «коли в моїй руці твоя рука линемо в сонце / й від зорінь очей твоїх гарнішають квіти у росах» [10, с.15]. Звертаючись до своєї музи, співець запевнює: «ти / лиш одна / мені лодією і веслом / в безбережній соняшності / радісного / дня» [1, с.57].

В українському фольклорі сонце традиційно пов'язується зі шлюбною атрибутикою. І такі відгомони давніх бачень широко репрезентовано в поезії Івана Златокудра, де небесне світило часто представлене у весільному контексті: «повінчались війвітерець з полем / розбили дружби бочку сонця / із весільним хмелем» [12, с.77]; «не вертають вітри кучеряві / із гучних купалових весіль... / – і – в калини уста нецілувані / в'януть // ще поцілунок / мов папоротеве сонце / спалахне в накликаних снах...» [3, с.38]; «щоб пізнє серце розспівати / весільною скрипкою / вчасного / літа // на обрії осінь / на обрії сонце журиться» [3, с.44].

Сонце постає в Івана Златокудра у баладному контексті: «троянда соняха покохала / соняшник залюбився в сонце» [3, с.33]. У рамках мініатюри передається драматизм ситуації («не ставлять брам веселкових / гостей за столи весільні не просять»), а далі й трагічна розв'язка: «зів'яла троянда незазнавши любові / всох сонях від туги / в осінь» [3, с.33].

У барвистому портреті природи, твореному Іваном Златокудром, «світлячки зелені навстріч сонцю летять» [3, с.37] і «сонцю співає бджола» [12, с.68], зустрічаються разючі контрасти: «і сонця червінь / і снігу срібний ряст» [3, с.19].

А ось портрет самого сонця, що часто асоціюється з літнім сезоном року: «перша тиха печаль звечорова / на променистій брові / в перезрілого / літа» [15, с.25].

Фольклорний мотив сонця-князя в Івана Златокудра трансформується в мотив сонця-отамана, що верховодить над кошем козаків-соняхів. Це простежуємо в мініатюрі «Соняхи», де репрезентовано світлоносну ієрархію:

«соняшники / соняшники / соняшники // соняшникова хата в плетиві верболозого тину / повний кіш сонця» [11, с.74]. А вірш «Багач...» підкреслює щедротність небесного світила: «володар позолочених сонцем ланів широкополих // такий з самоцвітом джмеля говіркого в брилі / золотому // свояк сільський соняшник» [15, с.29].

Пов'язані з сонцем мікрообрази та ліричні замальовки у поета позначені особливою вишуканістю: «горянка юнка оберемок сонця понесла / стежками калиновими / з любовних / балад» [1, с.62]; «ще теплий бас джмеля оксамитового / на золотопелюстці / сонцевого / квіту» [3, с.28]; «із чорної криці птахи / топчуть горобинове сонце / на білій сорочці / зими» [9, с.9]; «покотилось колесо соняха зернистого / потяглось за сонцем щедре літо» [17, с.15]; «szczęśliwy wiatr niebieski motyl / spił słońce z rzęs kwiatów / i nie zazna jesiennej tęsknoty» [20, с.17].

На антитезі вибудовує поет свої уявлення про сонце і місяць: рідне й життєтворне проміння у першого з них («дерево з котрого збудовано дім / вікном до сонця / живе»), мертвотне й непривітне світло у другого: «місяцевий обвал холодний / на дні відвічної ріки / блимає світлом / чужим» [12, с.94].

Сонце і райдуга як дві дивовижні субстанції постають у вірші «Літом після грози»: «ногами босими / топчу моток **сонця** в калюжі // зелень двох лісових взгірків / в осінь понесла **веселка** / на коромислах дужих» [12, с.57]. Часто поет послуговується в творах синонімікою, аби урізноманітнити своє ліричне мовлення: «довгорука **веселка** із брязкіткою грому» [1, с.13]; «прилітали метелики / по **райдуги** весен для крилець / і / вірші мої / по слово вмите першою грозою» [12, с.6]; «на **веселковому** колесі / в міжгір'я літо приїде гаряче // в штанцях в коротких хлоп'ячих» [12, с.16]; «виткалась **веселкова** кладка» [12, с.21]. Або ж експериментує з тавтологіями та синонімічними повторами: «**везли** сіно**вози** сонце» [5, с.38]; «твої **веселковорайдужні** очі [12, с.35]; «а я на **веселку / що сходить між грозами** / залюблено **задивлений** // на / **диво» [**12, с.58] і «**неминуча проминучість** тучі / **сходять же райдуги між грозами»** [12, с.106]; «вибарвиться райдуга над **водограєм** / де **водопад**» [15, с.27]. А також використовує в ліричних текстах солярної тематики інші види повторів (кільце, стики, видозмінені рефрени тощо): «**сім кольорів** розплетених сонць / літа **сім кольорів»,** «літа **сім кольорів / сім кольорів** веселкових зорінь» [12, с.64]; «на сонцем мальованих отав килимах / **зима білим цвітом / білим цвітом зима»** [12, с.107]; «**сніг / мороз / і сонце**», «**сонце / сніг / мороз**» [12, с.110].

У циклі «Винниківські сосни» опоетизовується камінь сонця, або жар-камінь – бурштин: «окраєць піскового взгірка / щербить / час // нетлінне зерно осипаючи у долоні віків / відмірює вічність / невмируща / сосна» [12, с.56].

Сонце віддзеркалює найтонші нюанси в почуттях героїв: «в очах якими дивиться мила / сонце тужить» [15, с.26]; «для дарованих тобі пісень / беру кольори в осеневого сонця / повертаючого в сад наш / щораз // щоб жар моїх вуст / на яблуках грудей твоїх круглих / рум'янцем літа / не згас» [15, с.26].

У поезіях Івана Златокудра сонце персоніфікується («золоте око сонця над лісом» [1, с.32]; «проліски у росах роздзвонив / сонце-птах кармазин» [9, с.18], а герої набувають рис небесного світила: дівчина «з усмішкою сонця / на губах із ягідок вишні» [12, с.48].

Мініатюри солярної тематики лаконічні й водночас місткі: «в краю зернородних нив / жниварі сонце в'яжуть в снопи» [3, с.62]; «під небом щедрот дажбогових / колосом важчають / хліборобські молитви» [3, с.62]; «розлилися веснові води / без краю // вербове сонцедиво / на сопілці / грає» [12, с.9].

Стародавні уявлення українців про сонце як віз, або як колесо, знайшли відображення у сповнених динаміки Златокудрових образних характеристиках світила та його поведінки: «з'їхав сонця віз з мандрівних доріг / в привечоровий / ліс» [1, с.63]; «покотилося літо колесом соняха / зернистого» [9, с.22]; «день погас й зі скрипом возових коліс затих» [9, с.23]; «покотилось сонце возом / за багрові гори / за червоні води / – й – / день / погас» [12, с.53]; «загрузло сонце в плесові ставковому / возом кольоровим» [15, с.27].

Серед зоосимволів сонця у поета переважають такі: півень, лебідь, кінь, олень, сарна: «півень кармазин невсипущий в імлі» [7, с.24]; «над хатами півня гребінь» [15, с.27]; «мріє / що на лебедевих крилах летиш / до далеких берегів немеркнучого сонця» [1, с.14]; «золотогривого коня до водопою / день // приведе» [1, с.17]; «над тятивою тремтячого обрію / ключ журавлиний / стрілою // навздогін / прудконогому оленеві літа / з сонцем на рогах» [12, с.87]; «понесла літо за край вересових левад / сонцерога серна» [1, с.56]; «czas złotych wesel i żurawich odlotow / umyka sarna ze słońcem na rogach» [20, с.16]. Із солярною обрядовістю традиційно пов'язується образ жука, і це знаходить вияв у мініатюрах Івана Златокудра: «гудикрилець / жук // співає веселку з трояндових губ» [2, с.71]. Давні бачення сонця як першооснови

світовлаштування трансформувалися в міфи про світове яйце. Відгомін цього мотиву фіксується й у поезії Івана Златокудра: «випало яєчко з кошика сонцевого / заквітло писанкою в долоні небесного святого / вилетіла ластівка з рукава голубого» [2, с.71].

Асоціація сонце – дерево репрезентована в багатьох віршах письменника: «складаю дерева портрет / з поетовим розвітреним чубом / і сонцем ранковим / в очах» [7, с.24]; «нестримне стремління в зерна / прорости – / деревом / стати // що сонце / – ще в росах вчасноранкових – / на руки візьме // – як – мати – дитину – / до серця – пригорне» [12, с.79]. Плантативна символіка сонця означена у віршах митця насамперед образом дуба. У поезії «Автопортрет» («Дуб...») могутність героя підкреслена характеристикою «крислатий», а життєздатність і життєлюбство – екстатичною жагою до світла: «ловлю медовий пласт сонця березневого» [17, с.12]. Саме з цим деревом-сонцелюбцем ототожнює себе й письменник: «в життя залюблений на зустріч сонцеві іду / не повалений / роками / дуб» [2, с.74].

Серед улюблених образних аналогій у доробку поета – сонце як яблуко: «яблуком сонце в зорепад покотилося» [3, с.31]; «яблуко / кругле – / бринливе медовими соками / сниться / в долоні / роками // сонце / струшене з яблуні літ хлоп'ячих / ловлю / не зловлю – / руками» [5, с.36]; «несе дерево яблуко червоне дажбогові / і бог зриває сонце / з гіллі» [8, с.26]; «серпневий день працею зморений / яблуком дозрілого сонця / в сон багровий / котиться» [12, с.75]; «czerwone jabłko podarowała jesień słońcu / bóg zerwał z drzewa owoc» [20, с.18]. Рідше зустрічаємо в подібному асоціативному полі в ліриці Івана Златокудра горіх: «украдений горішок / несе сонце / в ліс» [18, с.66]; «złoty orzech w koszu nieba» [14, с.74].

Сонце – невід'ємний семантичний елемент у багатьох ліризованих афоризмах співця: «лиш / квіт паперовий / за сонцем не затужить» [1, с.65]; «час в дерево вписаний сонцем!..» [5, с.41], «ліс / мій храм / з іконою сонця / в гінких вітражах гіллястого неба» [8, с.7]; «літом сонце спіле» [12, с.65]; «коли на руках дібров сонце в'яне // в загравах зажур вечорових / червоних троянд не шукай для коханої» [12, с.78]; «коли заквітає у хащах перша квітка / це заповідь довгожданого сонцесходу» [12, с.91].

Сонце для Івана Златокудра – це й символ дитинства з його радощами: «сонце на саночках / вітром з білого взгірка // де ти розщебетаних саночкарів щаслива зірка» [10, с.18]. А водночас із небесним світилом поет пов'язує мотив передостанності: денної – у вечірню пору («згорів день над плесом /

де шукало сонце броду»; «день на кострі спопелів / шепіт свіч») чи осінньої – в передзимку («ледве золотавість хащ дрімучих / скучерявить вітер // ледве день натомлений присне / на сонцем мальованих отав килимах / зима білим цвітом»).

Особливо вабить поета «привечірнього сонця / думний час», його барви та відтінки. Вечірні мініатюри Івана Златокудра розкішні своєю образністю, сповнені мальовничості та неабиякої експресії: «п'яніє вином гірким вітер грабар / під догасаючого сонця / золотом» [2, с.76]; «тихне цвіркун / в полум'ї ранніх заграв вечорових» [5, с.39]; «пурпурового обрію догасаючий пруг / краєвид звечорілих довкіль / у вікновім склі // мороз / скрипаль // вечір / поет натхненний // білим віршем / сніг» [9, с.12]; «розколов надвечір / кавуна дозрілого / порозсипав зерна / розхлюпав червінь / звечоріло» [12, с.72]; «згорів день над плесом / де шукало сонце броду» [12, с.82]; «над верхами сонце / калинове // від калинного мотка / час збігає ниткою / багровою» [12, с.97]; «у пору догасаючих ватр / проведе над прірвою сонце / крилата сосна // зблисне трембітами ранок / вибарвиться райдужний міст / над водограєм» [12, с.98]; «pożegna się lato słońcem zachodzącym / zorki strugą» [14, с.73]; «скаче полем вершник вечоровий / місяця круторогий лук на вітрі тятивою дзвонить» [15, с.25]; «заходить сонце у дупло вечорової діброви» [15, с.29]; «покотилося сонце на захід пурпуровим колесом / вечір погонич пригнав від водопою корів / латаних червоним золотом» [16, с.35]; «час золото мете / за поріг землі в вечорових туманах // де самоцвітом горить черепок сонцевий / – із маминого розбитого збана» [16, с.35]; «upadło słońce / za groblę czerwonego nieba» [20, с.18]; «dzień utrudzony / słońcem niziutkim za miedzę zachodzi» [20, с.18].

Солярна метафорика Івана Златокудра поєднує традиційні бачення з цілком оригінальними варіаціями: «відшумить світанку прибій / в вітрилах надставкових верб» [1, с.17]; «хата люльку курить // вже сонце вернулося з мандрів / розсипало квіти довкола» [2, с.71]; «лісоруб сокиру вбив / в колоду сонця // лісогори нічка вкрила» [8, с.59]; «човен сонця хвиля вкрила / в чорноморі вечора» [9, с.65]; «я / для тебе / мак сонця / зірву з привечірнього неба» [12, с.32]; «на руках дібров сонце в’яне» [12, с.78]; «сльозою прощального крику // меркнучого в небі ключа / на щоці яблука сонцевого / печаль відцвіла / ще мамин сонях жевріє / – нездоланний грозами – / запліднені зерна надії / кидає в чорнозем» [12, с.88]; «тче нива сонцевий промінь / тче небо хлібів колос» [19, с.40]. Часом такі образні конструкції будуються на оксюморонах: «небо / над *веселим смутком* сонць калинових / птахами *голосить* // скрипуче крило / *весільною скрипкою* / осені» [12, с.85].

Метафорика поета часто спирається на фольклорні традиції, відзначається простотою і прозорістю: «купалося сонце в купалові ночі» [12, с.34]; «ще сонце не встало спив яблук дозрілість / вітер» [3, с.14], «закліпає сонцю проліска / синіми очима» [17, с.12]; «zagląda jesień słonecznikiem / w okno przymrużone // w cebrze u krynicy wrze podkowa słońca» [20, с.18]; «idzie kroczy jesień // nie zawróci z drogi słońca / skarga ptaka» [20, с.19]; «ogień w kuźni słońca»[20, с.20]; «żegna się niebo z zachodzącym słońcem» [20, с.22]. Метафоричні бачення митця увиразнюються його порівняльними конструкціями: «спогад про літо в леваді / – з павутинною зіркою в росах – / сонцем ранковим / колоситься / досі» [12, с.101].

Серце ліричного героя сповнене любові до осонценого околу, «де пахне материнкою літо // де стіни білених хат / у соняшникових квітах» [12, с.76, де «заплутавсь джміль в ромашки віях / пропахла піч найпершим хлібом» [12, с.74]. Паляниця як солярний символ осяває ліричні спомини поета про малу батьківщину, про запашне «сонце на столі» [5, с.38]. У тому спогадовому вимірі обмінюються «день з серпневим вечором серпами» і «покладе сонце мати першим хлібом на столі / у вересневій хаті» [10, с.14].

За підтекстом ряду віршів Івана Златокудра проглядається мотив сонця-трудівника. У поезії «Лети, моя пісне…» підкреслюється нерозривна єдність устремлінь, бажань, праці селянина і небесного світила: «лети, моя пісне, – / над зораним полем, – / лети!.. / …сійся, рости, колосися сонцем, / хліборобська доле… / …неси орачеві веснову віру, нову, – / як скибку свіжого хліба / в торбині… [5, с.38]. А ось лірична замальовка, навіяна жниварським фольклором: «**с**терні **с**терні **с**терні / у **с**кирді по**з**олоченій **с**онцем / **ц**віркун // **с**ерпневий вір**ш** [12, с.73]. Звуковий повтор (**с – з – ц – ш)** передає акустичну картину хліборобського дійства за участю небесного світила. А роль своєрідного посередника у взаєминах людини праці та сонця виконує співець як володар сугестивної сили слова.

Іван Златокудр є майстром у доборі епічних епітетів, які перебувають на порубіжжі між логічними та художніми означеннями: «безсоняшні дні» [3, с.24]; «крайвечорове сонце» [9, с.31]; «пізнього сонця» [12, с.18]; «тужу за сонцем / колишнім» [12, с.20]; «кучері сонцеві» [12, с.23]; «сонцем ранковим» [12, с.101]; «сонце калинове» [12, с.97]. Поряд із цим він сипле цілими разками вишуканих авторських епітетів, часто метафоризованих: «розбрунене сонце» [1, с.13]; «сонце натомлене» [2, с.73]; «сонцевий мурлика» [2, с.75]; «дивосвіт бурерайдужний» [5, с.42]; «сонце розвіяне» [12, с.55]; «розплетене сонце» [12, с.67]; «сонце невтомне» [12, с.70];

«срібноволосе сонце» [12, с.107]; «світанок золотий» [18, с.65]; «вишневорозвеснене сонце» [18, с.69].

Мелодійності текстам поета-сонцелюба додають внутрішні рими: «синогорлиця до сонця молиться» [9, с.38]; «неминуча проминучість тучі» [12, с.106]. Автор не стільки пише вірші, як співає словом. І, здається, така легка і світла молитовна співочість пронизана променями сонця.

Легкий сум пронизує промовисту мініатюру Івана Златокудра «Неминучість» із характерними очікуваннями («жде нас нічний поїзд в обшири темні»), адже звідти «не буде повернення / щоб написати вірш / із присвятою / сонцю» [9, с.26]. Та дуже хочеться запевнити співця його ж словами: «ще сонях ще сонце ще птах ще не вечір» [1, с.75]. А ще побажати сповненому світла митцеві довго й щедротно «мелодію серця залюбленого молодо / співати віршем», дарувати свій ліричний «дум сувій» і неперебутню душевну енергетику міріадам шанувальників.

Література

1. Златокудр І. Авторський вечір: вірші / І. Златокудр. – Львів: СПОЛОМ, 2014. – 90 с.
2. Златокудр І. В придорожній тернині: вірші / І. Златокудр // Український літературний провулок. – Люблін, 2007. – Т.7. – С.70-79.
3. Златокудр І. В раю твого садах: вірші / І. Златокудр. – Львів: СПОЛОМ, 2012. – 84 с.
4. Златокудр І. Весною знов заквітне сад: вірші / І. Златокудр // Український літературний провулок. – Люблін, 2003. – Т.3. – С.81-83.
5. Златокудр І. [Вірші, нотатки] / І. Златокудр // Український літературний провулок. – Білосток, 2001. – Т.1. – С.33-42.
6. Златокудр І. [Вірші, спогади] / І. Златокудр // Український літературний провулок. – Білосток – Криниця – Перемишль – Холм – Більськ Підляський, 2002. – Т.2. – С.43-56.
7. Златокудр І. Вітер зірвав літа дозрілість: вірші / І. Златокудр // Український літературний провулок. – Люблін, 2012. – Т.12. – С.19-26.
8. Златокудр І. Вітраж: вірші / І. Златокудр. – Львів: СПОЛОМ, 2016. – 80 с.

9. Златокудр І. Дум сувій: вірші / І. Златокудр. – Львів: СПОЛОМ, 2019. – 72 с.

10. Златокудр І. Дум сувій з автографом літ: вірші / І. Златокудр // Український літературний провулок. – Люблін, 2019. – Т.19. – С.11-18.

11. Златокудр І. Із любовних балад / І. Златокудр // Український літературний провулок.- Білосток, 2006. – Т.6. – С.72-80.

12. Златокудр І. Кольорами нетривожними / І. Златокудр. – Лігниця: ДОТ, 2009. – 120 с.

13. Златокудр І. Листок грозою зірваний: вірші / І. Златокудр // Український літературний провулок. – Люблін, 2004. – Т.4. – С.38-47.

14. Златокудр І. Молитва до сонця: вірші / І. Златокудр. – Львів: СПОЛОМ, 2017. – 80 с. – Текст: польськ.

15. Златокудр І. Навстріч вітрам: вірші / І. Златокудр // Український літературний провулок. – Люблін, 2009. – Т.9. – С.23-32.

16. Златокудр І. Пером з журавлиного крила: вірші / І. Златокудр // Український літературний провулок. – Люблін, 2010. – Т.10. – С.31-38.

17. Златокудр І. Пласт сонця березневого: вірші / І. Златокудр // Український літературний провулок. – Люблін, 2018. – Т.18. – С.11-15.

18. Златокудр І. Сниться яблуко в долоні: вірші / І. Златокудр // Український літературний провулок. – Люблін, 2005. – Т.5. – С.61-71.

19. Златокудр І. Спомини: У зеленій підкові винниківських лісів / І. Златокудр // Український літературний провулок. – Люблін, 2004. – Т.4. – С.206-219.

20. Златокудр І. Czas złotych brzozowych kniej i inne wiersze / І. Златокудр // Український літературний провулок. – Люблін, 2018. – Т.18. – С.16-23.

21. Пушак Любомир. Веселки пам’яті на вістрі печального часу / Л. Пушак // Український літературний провулок. – Білосток, 2001. – Т.1. – С.110-115.

Немченко І. В. З когорти сонцепоклонників. *Український літературний провулок.* Люблін, 2020.Т. 20. С.57-68.